

VIHTA

Arviointikertomus 2021

Kooste annetuista vastineista
(Sivistyslautakunta)

Talousarvion toteutumisvertailu toimielimittäin

Tarkastuslautakunta:

- Sivistyslautakunnan osalta talouden ennustamisessa ei ole toimintavuoden aikana onnistuttu ja valtuustoon nähden sitova määräraha on ylittynyt merkittävästi, vaikka talousarviota sen osalta on muutettu toimintavuoden aikana ja viimeisen kerran joulukuussa 2021.

Kunnan vastine:

- Sivistyslautakunnan ylityksen selittää budjetoitua suuremmat kulut erilliskorvauksissa ja sijaisten palkoissa. Erilliskorvauksiin luetaan mm. tukiopetuspalkkiot. Lisäksi vuoden 2021 aikana saatiin hankerahaa, joka näkyy tilinpäätöksessä niin tuotoissa (tuet ja avustukset) kuin henkilöstökuluissa omarahoitusosuuden kasvattaessa henkilöstökulujen määrää. Opetuksen suunnitelluista Vihta-toimista, jotka oli tarkoitus kohdistaa nimenomaan henkilöstökuluihin, jäi toteutumatta yhteensä n. 570 000 euroa. Talouden ennustamisen ja läpinäkyvyyden prosessia on kehitetty mm. erottelemalla hankerahat erikseen ja talousarvion laadinnassa huomioidaan paremmin toiminnalliset ja lakisääteiset muutokset, niiltä osin joita voidaan huomioida talousarvion ja taloussuunnitelmien yhteydessä.

Sivistyslautakunta / Varhaiskasvatus

Tarkastuslautakunta:

- Talousarvion mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajamäärän kasvattaminen on ollut toiveena ja tässä onnistuttiin vuonna 2021 (käytettävissä oli 8 erityisopettajaa).
- Ennaltaehkäisevään työhön on syytä panostaa tulevaisuudessa enemmän:
  - Varhaiskasvatuksen ja perhesosiaalityön yhteistyön vahvistaminen, matalan kynnyksen perhetyö on ollut tavoitteena, mutta pandemian vuoksi työtä ei ole pystytty jatkamaan alun pilottivaihetta pidemmälle.
  - Varhaiskasvatuksen erityisopettajia on koulutettu neuropsykiatrisen oireilun osalta ja tätä koulutusta on tarkoitus jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan laajentaa tulevina vuosina.
- Asiakastytyväisyyskyselyt tulee ulottaa palvelujen käyttäjille saakka ja tulee huomioida, että tuotettavien palvelujen laatu on kunnalle vetovoimatekijä.
- Sähköisten palveluiden kehittämiseen on syytä panostaa merkittävästi.
- Kuntalaisten yhdenmukaiseen kohteluun tulee kiinnittää huomiota kaikessa päätöksenteossa (ml. varhaiskasvatuksen ryhmäkoot) ja mikäli yleisistä periaatteista poikkeamiseen on perusteltu hyvä syy, se tulee nostaa selkeästi esiin päätöksen perusteluissa (pöytäkirjoissa).

Kunnan vastine:

- Erityisopettajien rekrytointi on edelleen haastavaa ja tällä hetkellä kahdeksasta paikasta yksi on kokonaan täyttämättä ja yksi sijaisuus on täyttämättä
- Ennaltaehkäisevän työn haasteena tulee jatkossa olemaan kuraattoreiden ja perhesosiaalityön siirtyminen hyvinvointialueelle. Varhaiskasvatukseen ollaan tällä hetkellä luomassa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa, johon tulee yhdeksi vastuualueeksi verkostotyön tekeminen yhteistyötahojen kanssa.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajat, jotka ovat saaneet Nepsy –ohjaajan koulutuksen suunnittelevat tällä hetkellä ryhmämuotoista toimintaa neuropsykiatriseen oireiluun liittyen.
- Asiakastytyväisyyskysely ollaan toteuttamassa syksyllä 2022, edellinen toteutettiin varhaiskasvatussuunnitelman päivityksen yhteydessä tammikuussa 2022.
- Sähköisiä palveluita on varhaiskasvatuksessa kehitetty asiakkaiden suuntaan pitkän aikaa ja lähes kaikki toiminnot on sähköistetty. Todennäköisesti vuonna 2023 ollaan siirtymässä asiakaspalvelujärjestelmän osalta uudempaan versioon.
- Varhaiskasvatuksessa ryhmät täytetään noudattaen varhaiskasvatustalain ja asetusta. Varhaiskasvatustalain säädetään lapsiryhmien enimmäiskoosta päiväkodissa. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Henkilöstön mitoitukselta säädetään valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta: Päiväkodissa tulee kasvatustalain- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on varhaiskasvatustalain (540/2018) 26–28 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää enemmän kuin viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatustalain- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä tarkoitettu ammatillinen kelpoisuus. (30.12.2019/1586).

Sivistyslautakunta / Opetus 1

Tarkastuslautakunta:

Opetus

- Hobby Hour –harrastetuntien järjestäminen on ollut hieno onnistuminen. Harrastustuntien jälkeiseen koulukuljetukseen järjestymiseen liittyvä kokeilu kuljetusoppilaille on oikeansuuntaista kehitystä, ja on syytä selvittää sen mahdollistamista koko kunnan alueen kuljetusoppilaille.
- Pandemian jälkihoitoon tulee löytää toimivat ratkaisut:
  - Pandemian aikana muodostunut oppimisvaje tulee saada kurottua umpeen.
  - Erilaisia tukikeinoja tulee edelleen käyttää siten, että varmistetaan lasten ja nuorten valmistuminen sekä perusopetuksesta, että toisen asteen opinnoista.
  - Lasten ja nuorten pahoinvointi on kasvanut merkittävästi kunnassamme pandemian aikana. Mielenterveyspalveluihin pääsyä on helpotettava ja nopeutettava.

Kunnan vastine:

Opetus

- Hobby Hour- harrastetuntien mahdollistamista kaikille kouluille ja kaikille oppilaille suunnitellaan yhdessä koulujen ja kuljetuspalveluiden kanssa. Vaikka harrastetoimintaan saadaan valtiolta hankerahaa, sen avulla ei pystytä kustantamaan kuljetuksia vaan ne kulut menevät opetuspalveluilta.
- Pandemian jälkihoitoa tehdään edelleen mm. opetus- ja kulttuuriministeriön 6.9.2021 myöntämän erityisavustuksen turvin. Vihdin kunnan varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen myönnettiin yhteensä 265 000 euroa. Hankeavustuksella on opetukseen palkattu lisää koulukäynnin ohjaajia ja resurssiopettajia sekä annettu lisää tunteja erityisopettajille ja tukiopetukseen. Uutta erityisavustusta on haettavissa 15.9.2022 saakka. Sitä tullaan hakemaan edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi myös perusopetuksessa putoamisvaarassa olevien oppilaiden ohjaukseen.
- Talousarviossa 2023 tullaan esittämään oppivelvollisuuskoordinaattorin tehtävää. Uuden oppivelvollisuuslain myötä kunnille on tullut lisää valvontatehtäviä ja hänen tehtäviinsä tulee kuulumaan myös Vihdin kunnan lukion oppivelvollisten ja opinto-ohjaajien kanssa tehtävä yhteistyö, jolla osittain varmistetaan opiskelijoiden valmistuminen myös lukiosta.

Sivistyslautakunta / Opetus 2

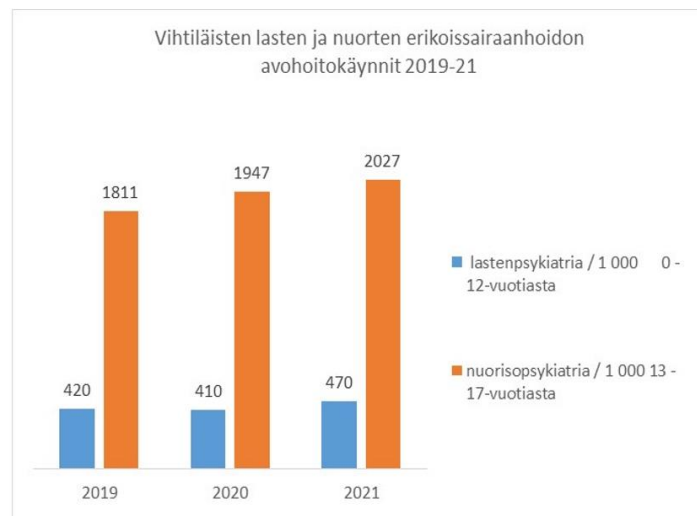
Tarkastuslautakunta:

Opetus

- Lasten ja nuorten pahoinvointi on kasvanut merkittävästi kunnassamme pandemian aikana. Mielenterveyspalveluihin pääsyä on helpotettava ja nopeutettava.

Kunnan vastine:

- Opetus (Karviaisen tuottama vastaus)
- Nuorisoasemalle pääsy vaikeutui syksyn 2021 aikana, osittain henkilöstömuutosten ja osittain nuorison psyykkisten oireilujen, ahdistuksen ja masennuksen, lisääntymisen myötä.
- Nuorisoaseman uusien asiakkaiden kohdalla tehdään aina kiireellisyysarvio, kaikki uudet asiakkaat saavat ensi ajan viimeistään 1- 2 kuukauden sisällä (kevällä 4-5kk).
- Nyt pandemiatilanteen jälkeen kaikki palvelut ovat käytössä ja toimintaa tehostetaan ja sujuvoitetaan siten, että pyritään systemaattisemmin ehkäisemään päällekkäinen työ/toimijuus.
- Nuorisoasemalle on perustettu kolmas psykiatrisen sairaanhoitajan toimi, 8.8.2022 työntekijä aloittanut.

Sivistyslautakunta / Opetus 3

Tarkastuslautakunta:

Erytisopetus

- Vihdin kunnassa on huomattavan paljon tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevia oppilaita verrattuna muihin kuntiin. On syytä jatkaa erityisopetuksen kehittämistä ja tuen portaiden kriteerien selkiyttäminen perusopetuslain näkökulmasta ja erityisopetuksen rakenteiden tarkastelua kuntakohtaisesti ja alueellisesti oppilaiden yhdenvertaisuuden ja oikea-aikaisen ja –muotoisen opetuksen ja tuen varmistamiseksi.
- On syytä myös selvittää tuentarpeiden yleisimmät taustasyyn ja panostaa edelleen henkilökunnan kouluttamiseen tuentarpeiden taustasyiden kanssa pärjäämiseksi. Lisäksi on etsittävä keinoja, joilla tuentarpeisia lapsia voidaan auttaa jokapäiväisessä arjessa ja siten tukea henkilökunnan työhyvinvointia.
- Osana kehitysprosessia on syytä määritellä selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin se, että mitä ennaltaehkäisevät toimet konkreettisesti tarkoittavat ja kiinnitettävä huomiota näiden toimien toteutumiseen.
- Asiakastyytyväisyyskyselyitä tulisi tehdä myös oppilaille ja heidän huoltajilleen mahdollisten ongelmakohtien selvittämiseksi.
- Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten/nuorten ja perheiden asianmukainen tuensaanti on varmistettava sekä varhaiskasvatuksessa että kouluissa ja myös sosiaalihuollon perhetyössä.

Kunnan vastine:

➤ Erytisopetus

Tarkastuslautakunta nostaa esille vuoden 2021 osalta opetuksessa erityislasten suhteellisen määrän kasvun. Erytislapsen käsite koskee pääsääntöisesti lapsia/nuoria, joilla on jokin diagnosoitu sairaus, vamma tai oireyhtymä, minkä vuoksi lapsi tarvitsee tavanomaista enemmän aikuisen tukea arjessaan ikätasoonsa verrattuna. Näiden lasten määrässä ei ole viime vuosina ollut kasvua.

Opetuksen kolmiportaisessa tuessa erityisen tuen piiriin nostetaan huomattavassa määrin muitakin kuin erityislapsen määritelmään mahtuvia, esimerkiksi kirjava joukko käytöksellään oireilevia lapsia, joilla ei välttämättä ole diagnoosia tai lapsia, joiden psyykinen vointi on (tilapäisesti) heikentynyt. Viimeksi mainittu ryhmä on ollut pandemia-aikakauden seurauksena huomattavassa kasvussa. Tämä kasvu näkyy valtakunnallisesti (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y) ja tulee näkymään kouluissa edelleen kasvavana tuen tarpeena. Keväällä 2022 ilmiö näkyi Vihdissä suoraan esimerkiksi hoidollispedagogiselle luokalle hakevien määrässä: se oli kaksinkertainen paikkoihin nähden.

Kolmiportaisen tuen soveltaminen on vuoden 2020 elokuuhun asti ollut Vihdissä melko koulukohtaista. Koulujen kokoerot ovat tuottaneet erilaista skaalausta ja tulkintaa tuen tarpeesta ja tuen saatavuus on vaihdellut koulun sijainnista riippuen. Koska yhteisten kriteerien käyttöön ottamisessa on samalla kyse suuresta toimintakulttuurin muutoksesta, erityiseen tukeen siirtämisen kriteerien käyttöönotto suunniteltiin tapahtuvan asteittain:

- uudet tuen päätökset
- lakisääteiset nivelvaiheen tarkistukset

Kuluu noin kolme vuotta, ennen kuin koko perusopetukseen osallistuvien joukko on seulottu läpi. Vielä suuremmalla viiveellä muutos näkyy valtakunnallisissa tilastoissa (tilastokeskus). Tuoreimmat tilastot heijastelevat aina noin kaksi vuotta vanhaa tilannetta. Tämä kannattaa ottaa huomioon muutosta tarkasteltaessa.

Sivistyslautakunta / Opetus 4

Kunnan vastine:

➤ Erityisopetus

Erityisen tuen purkamiset lakisääteisten tarkistusten ulkopuolella ovat keväällä 2022 selvästi lisääntyneet; niitä oli 20,7 % kevään 2022 aikana käsitellyistä päätöksistä (erityisopetuksen asiantuntijan oma seuranta), mikä kertoo kriteerien juurtumisesta koulutyön arkeen. Koska erityinen tuki tulee lain mukaan purkaa tehostetuksi tueksi, tulee se näkymään tehostetun tuen osuuden kasvuna, mutta vahvistaa näkemystä tehostetun tuen merkityksestä ja tulee yleistä tukea vahvistamalla tasaantumaan.

Vihdissä on 84 (Karviaisen lastensuojelun tilasto k2022) sijaishuollon laitospaikkaa. Vihdin kunta huolehtii näiden lasten opetuksesta. Valtakunnallisesti käytössä olevan määritelmän mukaan he sijoittuvat lähtökohtaisesti vaatimaan erityiseen tukeen (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80629/OKM_34_2017.pdf).

Laitospaikoilla olevien lasten ja nuorten osuus on, kuten tarkastuslautakunta totesi, pieni, vain 2,3 % koko oppilasmäärästä, mutta se näkyy siis sellaisenaan erityisessä tuessa olevien osuudessa. Sijoitettujen lasten osuus erityisen tuen oppilaista on 15,5 %. Merkittävintä tuen järjestämisen kannalta kuitenkin on oppilaiden keskittyminen kolmeen kouluun Nummelan alueella.

Erityisen tuen päätösten valmistelun sivuvirtana syntyy hyvin tarkkaa taustatietoa tuen tarpeeseen vaikuttavista taustasyistä. Keväällä 2022 käsiteltiin 207 erityisen tuen päätöstä, joista suurin osa tuli valmisteluun lakisääteisten tarkistusten vuoksi. Tuen purkamisten lisäksi tukia jatkettiin ja myös uusia päätöksiä tehtiin seuraavista syistä:

- Laajat oppimisen ongelmat tai oppiaineen yksilöllistäminen, 44,4 %
- Diagnoosin ja/tai pidennetyt oppivelvollisuuden vuoksi tehtävä erityisen tuen päätös 3,8 %
- Hakeminen hoidollis-pedagogiselle luokalle 14,9 %
- Psykkisen voimien vuoksi erityiseen tukeen siirtäminen (muu kuin HOPE-haku) 23,6 %
- Koulutulokkaat 7,2%, pääasiallisin syy oppimiseen ja tarkkaavuuteen liittyvät haasteet.

Ennaltaehkäiseviä toimia on kehitetty ja konkretisoitu koko Länsi-Uuttamaata koskevan KouluKunnossa -hankkeen puitteissa kevästä 2021 lähtien. Tähän Vihti on osallistunut merkittäväällä panoksella. Hankkeessa tuotettua hyvinvoinnin vuosikelloa ja siihen liittyvää laajaa materiaalipakettia (painettu ja sähköinen <https://www.koulukunnossa.fi/lasnaolomalli/#ennaltaehkaisy>) opettajien työn tueksi jalkautetaan kouluille syksyn 2022 aikana. Opiskeluhuollon puitteissa on lisäksi siirrytty suunnitelmalliseen hyvinvoinnin teemoittamiseen ja sen mukaisten toimien järjestämiseen kouluilla.

Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan kattavasti koko opetuspalveluissa keväällä 2023 ja siihen kuuluu osio liittyen erilaisiin tuen muotoihin.

Sivistyslautakunta / Opiskeluhoito

Tarkastuslautakunta:

- Oppilashuollon osalta oppilaisen osallisuuden ja hyvinvoinnin seuraaminen yhteisöllisen opiskeluhoitoon keinoin ei ole ollut mahdollista siten kuin oli suunniteltu Covid19 –pandemiasta johtuen. Asiaan tulee kiinnittää erityistä huomiota lähivuosina.
- Opiskeluhoitoon koordinoitua sekä resurssointia tulee edelleen vahvistaa siten, että vihtiläiset koulut ovat yhdenvertaisessa asemassa opiskeluhoitoon järjestämisessä ja toteuttamisessa.
- Opiskeluhoitoa tulee edelleen kehittää huomioimaan eri oppilasryhmien yksilölliset tarpeet: Tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa oleville on kehitettävä toimintamalleja ja menetelmiä, jotka riittävästi vastaavat heidän tarpeisiinsa.
- Opiskeluhoito siirtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestettäväksi 1/2023 alkaen.

Kunnan vastine:

- Yhteisöllisen työotteen vahvistaminen on myös kuraattorien työssä oman kehityssuunnitelman mukainen tavoite, jota pyritään vahvasti jatkamaan myös palvelun siirtyessä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Yhteisöllinen työ kuuluu esiopetuksessa ja kouluissa kaikille, tähän annetaan sosiaalityön osaaminen mukaan myös koko yksikön tasolla.
- Kuraattoripalveluiden osalta resurssi Vihdissä vastaa uutta lakimitoitusta (max 670 oppilasta/kuraattori), erityistä huomiota v.2022 on kohdennettu varhaiseen tukeen esiopetuksen kuraattorityön resurssin vahvistumisen avulla.
- Opiskeluhoitoon yhteisölliset ja yksilökohtaiset palvelut suunnitellaan ja toteutetaan aina oppilasryhmät tai yksilöasiakkaan tarpeet huomioiden. Ammattitaitoa kehitetään ja ylläpidetään säännöllisesti.

Sivistyslautakunta

Tarkastuslautakunnan huomiot:

- Henkilökunnan työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen on kiinnitettävä erityishuomiota selvittämällä uupumisen ja poissaolojen yleisimmät syyt ja lähestymällä näitä asioita ratkaisukeskeisesti, yhteistyössä henkilökunnan kanssa.
- Työturvallisuusilmoitusten määrä on kasvanut merkittävästi, erityisesti varhaiskasvatuksessa ja opetustoimessa. Ilmoitusten taustasyitä on tutkittava huolellisesti sekä pohdittava konkreettisia keinoja ja toimia tilanteen parantamiseksi.
- Tarvittaessa on pyrittävä järjestämään koulutusta ja pohdittava soveltuvia lisäapukeinoja esim. tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten kanssa pärjäämiseksi, arkipäiväisessä työssä.
- Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten/nuorten ja perheiden asianmukainen tuensaanti on varmistettava sekä varhaiskasvatuksessa että kouluissa ja myös sosiaalihuollon perhetyössä.

Kunnan vastine:

- KouluKunnossa hanke on kustantanut 64 opettajalle Nepsy-koulutusta lukuvuonna 2021-2022. Koulutuksessa on saatu ratkaisukeskeisiä menetelmiä, joita voi käyttää sellaisten lasten kanssa työskentelyyn, joilla on laaja-alaisia oppimisvaikeuksia ja niitä voi käyttää apuna myös aggressiivisen käytöksen (käytöshäiriöiden) matalan kynnyksen hoitona.
- Varhaiskasvatuksen avustajille ja erityisopettajille on järjestetty Mapa –koulutusta, joka on tarkoitettu työssään haastavia asiakkaita tapaaville. Koulutus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen vaikeissa asiakastilanteissa, riskinarviointiin ja sen mukaiseen toimintaan, suojautumiseen ja fyysiseen ohjaamiseen. Varhaiskasvatuksessa on kehitetty myös perehdyttämistä ja luotu tähän koko varhaiskasvatukseen yhtenäinen malli.

Sivistyslautakunta

Tarkastuslautakunta:

- Toteutettujen hankkeiden ja erilaisten toimenpiteiden osalta olisi hyvä pohtia, että olisiko joissakin tilanteissa tarpeellista ja hyödyllistä tehdä vaikuttavuusarviointeja ja siten tuoda esiin saavutetut hyödyt.
- Talousarvioylitys on ollut huomattava. Budjettia laadittaessa informaation täsmällisyyteen on syytä kiinnittää huomiota tulevaisuudessa, jotta lautakunta saa riittävän asianmukaisen tiedon päätöksentekonsa pohjaksi. Mikäli joitakin asioita ei pystytä rahamääräisesti ennustamaan budjettia valmisteltaessa, on kuitenkin syytä nostaa mahdolliset tulossa olevat lisäkustannukset lautakunnalle selkeästi tiedoksi, mahdollisimman hyvissä ajoin.
- Päätöksenteon läpinäkyvyyden ja avoimuuden lisääminen tulee ottaa tavoitteeksi: päätösten perustelut tulee merkitä täsmällisemmin näkyviin pöytäkirjoihin, samoin eriävien päätösehdotusten tärkeimmät perustelut, etenkin jos eriävä päätösehdotus on lopullinen päätös.
- Kunnanvaltuuston tahtotila tulee huomioida asianmukaisesti kaikessa päätöksentekoon liittyvässä valmistelutyössä.

Kunnan vastine:

- Hankkeiden osalta vaikuttavuusarviointia on tehty varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa. Vaikuttavuusarvioinnin perusteella on tehty talousarvioon 2023 esityksiä henkilöstön lisäämisen osalta. Osittain hankeavustukset ovat olleet vaikuttamassa siihen, että talousarvion tuloja ja menoja on ollut hankala budjetoida, kun erityisesti opetuksen ja varhaiskasvatuksen hankeavustusten haut ja päätökset ovat sijoittuneet kesään ja alkusyksyyn.

V/HTA